

*Петро Кравченко, Ярослав Блоха*

*КРАВЧЕНКО Петро Анатолійович – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, декан історичного факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка. Сфера наукових інтересів – соціальна філософія та філософія історії, проблеми сучасної політичної культури.*

*БЛОХА Ярослав Євгенійович – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. Сфера наукових інтересів – історія української філософії, аксіологія.*

## **КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ПОЛТАВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В.Г.КОРОЛЕНКА: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ**

Витоки сучасної кафедри філософії сягають часів заснування Полтавського учительського інституту і змін, які відбувалися у ньому в 20-х роках ХХ століття. У 1924-1925 навчальному році з ініціативи директора Вищого інституту народної освіти О.В. Ходака, у зв'язку з необхідністю підвищення якості викладання гуманітарних дисциплін, був обладнаний кабінет суспільствознавства на базі якого пізніше була утворена кафедра суспільствознавства, яку згодом було перейменовано у кафедру діалектичного матеріалізму. У 1935 році кафедру діалектичного матеріалізму (завідувач – професор Ю.О. Хоменко) разом з кафедрами історії та економіки було об'єднано в кафедру соціально-економічних дисциплін, яку в 1939 році перейменували на кафедру основ марксизму-ленінізму. У 1940 році на кафедрі основ марксизму-ленінізму, яку очолював доцент В.І. Пантелеєв, працювали старші викладачі М. І. Гіріч, М. А. Курилко, О. П. Редько, Ю. О. Хоменко, П. І. Шибітченко, викладачі А. Г. Бойко, В. Ю. Гельміх, С. О. Данішев, П. М. Єршов, С. Я. Шейхзахзон, З.В. Штицький, асистент М.І. Малич.

У період дворічної німецько-фашистської окупації Полтави у 1941-1943 роках кафедра, як і інститут, не функціонувала. Частина її матеріальних цінностей було вивезено до Тюмені, куди евакуювали також і деяких викладачів. Одними з тих, хто кував перемогу на трудо-

© П. А. Кравченко, Я. Є. Блоха, 2014

вому фронті в далекій Тюмені були викладачі кафедри основ марксизму-ленінізму С. О. Данішев та М. І. Малич.

Після відновлення діяльності інституту 15 листопада 1943 року відновила свою діяльність і кафедра основ марксизму-ленінізму. Новим завідувачем кафедри, до складу якої входили 3 доценти, 4 старші викладачі та 2 викладачі, у вересні 1945 року став ст. викл. Б.И. Лозовський.

Про високий рівень викладання філософських дисциплін та активну участь викладачів кафедри основ марксизму-ленінізму в громадсько-політичному житті міста свідчить той факт, що 4 травня 1946 року згідно з наказом міністра освіти УРСР П. Тичини, з нагоди відзначення 25-річного ювілею Полтавського педагогічного інституту значком «Відмінник народної освіти» та почесними грамотами були нагороджені старші викладачі кафедри основ марксизму-ленінізму С.П. Бабенко та М.І. Малич. Варто зауважити, що саме вони у 1946-1949 роках обіймали посаду декана історичного факультету: Марія Іванівна у 1946-1948, Сергій Павлович у 1948-1949 роках.

У квітні 1946 року склад кафедри поповнюється молодими викладачами, одним з яких став Д.В. Степанов, котрий 2 жовтня 1946 року став завідувачем кафедри основ марксизму-ленінізму, а у 1949 році успішно захистив дисертацію «Філософські погляди М.Г. Чернишевського», отримавши науковий ступінь кандидата філософських наук та вчене звання «доцент». 21 липня 1947 року кафедру основ марксизму-ленінізму було перейменовано на кафедру марксизму-ленінізму, філософії та політекономії. До 6 липня 1964 року її очолював Д.В. Степанов, який 21 жовтня 1964 року згідно з наказом міністра освіти Української РСР А. Бондаря, був нагороджений значком «Відмінник народної освіти».

У 1967 році кафедру марксизму-ленінізму, філософії та політекономії було перейменовано на кафедру історії КПРС та філософії. Її

#### **Викладачі кафедри філософії 1960-1970-их рр.**



Д. В. Степанов



М. І. Малич



Л. Ю. Савицький



Р. С. Балакірева

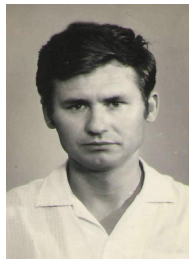
### **Викладачі кафедри філософії 1970-1980-их рр.**



**Я. І. Таран**



**Б. М. Головко**



**І. Г. Слюсаренко**



**А. Я. Варав**

першим завідувачем 25 листопада 1967 року став доктор історичних наук, професор О.К. Зубань, який вніс значний вклад у зміцнення матеріально-технічної бази кафедри та методичного забезпечення викладання циклу філософських дисциплін. 2 жовтня 1976 року, у зв'язку з обранням на посаду завідувача кафедри історії КПРС і філософії Полтавського кооперативного інституту, О.К. Зубань був звільнений з посади завідувача кафедри історії КПРС та філософії.

У цьому ж році кафедра отримала сучасну назву, а її новим завідувачем став кандидат філософських наук, доцент, ректор інституту (з 1975 року) І.А. Зязюн.

Саме із середини 1970-х років цикл філософських наук посідає провідне місце серед інших дисциплін, а склад кафедри філософії значно розширюється. У 1976-1986 роках на допомогу доцентам Г.Д. Бойку, Є.Г. Родчанину, Л.Ю. Савицькому, прийшли випускники філософського факультету Київського державного університету імені Тараса Шевченка Я.І. Таран, Б.М. Головко, І.Г. Слюсаренко, В.О. Пащенко, П.А. Кравченко, В.А. Сіверс, Т.М. Кононенко, І.В. Лебединська, випускниця Луганського педагогічного інституту А.П. Шебітченко та випускниця Ростовського-на-Дону державного університету Н.І. Головіна. Переважна більшість з них тривалий час працювала або й до цього часу працює на кафедрі, а інші працюють в інших навчальних закладах.



**Завідувач кафедри філософії у 1975 -1990 рр., д. філос. н., професор І. А. Зязюн**

Доктор філософських наук, професор В.А. Сіверс нині обіймає посаду завідувача кафедри культурології, декана

факультету міжнародної інформації і права Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету, а кандидат філософських наук Т.М. Кононенко, якій у 1987 році за вагомий внесок у розвиток вищої освіти було оголошено подяку Міністерства освіти УРСР, працює завідувачем економічного відділення Аграрного коледжу управління і права Полтавської державної аграрної академії.

У 1979 році А.П. Шибітченко успішно захистила кандидатську дисертацію на тему: «Роль виробничого колективу в формуванні активної життєвої позиції».

Упродовж періоду перебування І.А. Зязюна на посаді ректора викладачі кафедри обіймають різні адміністративні посади в університеті. У 1982-1983 роках кандидат філософських наук, доцент В.О. Пашенко – декан історичного факультету, а у 1989-1990 роках – проректор з навчальної роботи. У 1984-1989 роках на посаді декана історичного факультету перебуває кандидат філософських наук, доцент А.П. Шибітченко, яка у 1985 році була нагороджена почесним званням «Відмінник освіти УРСР», а у 1986 році за вагомі досягнення в галузі вищої освіти отримала медаль А.С. Макаренка. Із 1989 по 1997 роки та із 2002 року і донині історичний факультет очолює доктор філософських наук, професор Петро Анатолійович Кравченко.

15 березня 1987 року виконуючим обов'язки завідувача кафедри філософії було призначено доцента І. Г. Слюсаренка. З 25 червня 1988 року по 31 серпня 1990 він обіймав посаду завідувача кафедри філософії.

Важливою віхою історії кафедри цього періоду став захист у 1989 році кандидатської дисертації Н.І. Головіною на тему: «Методологічні принципи формування комуністичних переконань молоді засобами мистецтва».



Міжнародна науково-теоретична конференція «Міфологія у сучасній суспільній свідомості пострадянського простору». На трибуні доктор філософських наук, професор Вадим Скуратівський. У президії: М. В. Попович, Жорж Ніва, П. А. Кравченко, В. С. Горський, Є. І. Тягло. Серед учасників - доктори наук, професори Ю. М. Бауман, Є. І. Головаха, В. А. Малахов, В. І. Мацапура, О. М. Ніколенко, Н. В. Паніна, А. Г. Тихолаз, Н. М. Яковенко. Фото 1992 р.



Всеукраїнська науково-практична конференція «Національна ідея в духовній культурі України XIX-XX ст.». У президії Президент АПН України, д. філос. н., проф. В. Г. Кремень; академік НАН України, директор Інституту філософії, д. філос. н., проф. М. В. Попович; д. філос. н., професори В. І. Ярошовець, І. В. Бичко, А. К. Бичко, Є. К. Бистрицький. Травень 1993 р.

У 1990 році І.А. Зязюн залишає посади ректора інституту та завідувача кафедри філософії у зв'язку з призначенням на посаду міністра освіти України, яку він обіймав до 1992 року. Із 1994 року І.А. Зязюн працює директором науково-дослідного інституту педагогіки і психології професійної освіти НАПН України. Сьогодні Іван Андрійович – доктор філософських наук, професор, дійсний член Національної Академії педагогічних наук України, заслужений працівник вищої школи України, Почесний член Російської академії освіти. Він є автором фундаментальних праць у галузі філософії освіти, проблем естетичного виховання і естетичного розвитку особистості, краси педагогічної дії, має визнану наукову школу з питань теорії і практики педагогічної майстерності, активно розробляє проблеми педагогіки і психології професійної освіти.

1 вересня 1990 року посаду завідувача кафедри філософії обійняв кандидат філософських наук, новий ректор В. О. Пашенко. Того ж року зі складу кафедри філософії було виокремлено кафедру етики та естетики, завідувачем якої стала кандидатка філософських наук, доцент Н.І. Головіна. У зв'язку з реорганізацією, склад кафедри філософії був доукомплектований кандидатом філософських наук, доцентом Полтавського медичного стоматологічного інституту О.Ф. Ніколаєнком. Але вже 1 лютого 1992 року кафедру етики та естетики, у зв'язку з реорганізацією кафедр, було знову включено до складу кафедри філософії.

1992 рік також ознаменувався успішним захистом кандидатської дисертації на тему: «Аксіологічна функція філософії: єдність істини, добра і краси» Ю.Ю. Пономаревим.



Завідувач кафедри філософії з 1992 р., доцент П.А. Кравченко

15 січня 1992 року кафедру очолив кандидат філософських наук, доцент, декан історичного факультету П. А. Кравченко, який очолює її до сьогодні. У 1994 році йому було присвоєно звання «Відмінник освіти України» – наказ № 339-к МО України від 12 вересня 1994 року.

Не зважаючи на знані труднощі у галузі вищої освіти, науковий потенціал кафедри було значно підвищено. Так, у 1996 році успішно захистила кандидатську дисертацію на тему «Двоїстий характер людського буття» В. М. Вакуліна.

1997 рік ознаменувався захистом двох кандидатських дисертацій. У травні дисертацію на тему «Існування сім'ї як форма культурної реальності» успішно захистила І. О. Ковальова, а у червні – С. В. Куцепал (тема дисертації: «Епістемологічна функція мови на матеріалі французького постмодернізму»).

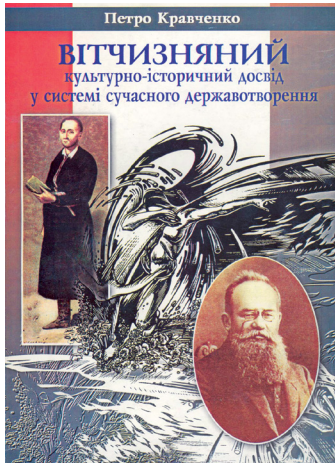
Серйозним досягненням у науковій роботі даного періоду кафедри філософії стало видання доцентом П. А. Кравченком навчального посібника «100 відповідей на запитання з історії України» (Опішне: Українське Народознавство, 1998).

З липня 1999 року кафедрою філософії спільно з Інститутом філософії імені Г. С. Сковороди Національної Академії наук України розпочато випуск журналу «Філософські обрії». Здобутком кафедри у тому ж році стало видання завідувачем кафедри, кандидатом філософських наук, доцентом П. А. Кравченком разом з член-кореспондентом АПН України, доктором філософських наук, професором В.О. Огнев'юком монографії «Людина-культура-історія» (К.: Генеза, 1999).

У 2000 році викладачами кафедри було видано два навчальні посібники: доц. П. А. Кравченко став співавтором посібника «Політологія / Курс лекцій для студентів вищих навчальних закладів» (К.: Генеза, 2000), а Н. І. Головіна – автором посібника «Світова та українська культура: матеріали до читання». (Полтава: АСМІ, 2000).



Міжнародна наукова конференція «Актуальні проблеми дослідження філософської культури східних слов'ян XI-XVIII ст.». У президії доктори наук, професори І. В. Бичко, М. В. Кашуба, П. А. Кравченко, В. Ю. Франчук, В. С. Горський, В. Є. Лобурець. Квітень 1996 р.



Титульний аркуш монографії П. А. Кравченко «Вітчизняний культурно-історичний досвід у системі сучасного державотворення»

Пріоритетним завданням кафедри було і надалі залишається підвищення її наукового потенціалу. Так, безперечним досягненням кафедри став захист у 2001 році П. А. Кравченком докторської дисертації на тему: «Інтеграція вітчизняного культурно-історичного досвіду в сучасну українську державотворчу концепцію (соціально-філософський аналіз)». У 2003 році йому було присвоєне вчене звання «професор». 2001 рік також ознаменувався виданням П. А. Кравченком монографії «Вітчизняний культурно-історичний досвід у системі сучасного державотворення» (К.: Генеза, 2001).

Наступного року аспіранткою кафедри Л. А. Усановою була захищена кандидатська дисертація на тему: «Православний архетип сім'ї у контексті комунікативних відносин». П. А. Кравченко став співавтором навчального посібника «Історія України (компаративні нариси)» (Полтава: АСМІ, 2002).

З 01.01.2003 по 31.12.2005 року викладачі кафедри працювали над фундаментальним держбюджетним дослідженням «Культурно-історична детермінація розвитку людського потенціалу в процесі формування громадянського суспільства в Україні» (номер державної реєстрації теми 0103U001241) (керівник роботи – проф. Кравченко П.А.), основними результатами якого стало здійснення аналізу базових понять сучасної постструктуралістської, феноменологічної, комунікативної філософії та культурології, що уможливило перехід від узагальнюючих теоретичних концептів до аналізу конкретного культурно-історичного матеріалу (на прикладі української культури XVII–XVIII ст.).

Використання нового підходу до дослідження культурно-іс-



Пленарне засідання філософських читань «Природа. Свобода. Особистість» (до 70-річчя Ігоря Валентиновича Бичка). Д. філос. н., професори А.Є.Коверський, І.В.Бичко, к. філос. н., доценти О.Ф.Ніколаєнко, С.В.Шейко, д. філос. н., проф. П.А.Кравченко. Жовтень 2001 р.

торичних феноменів обґрунтоване завдяки відходу від описових схем відтворення культурного досвіду і демонструє парадоксальні засади формування останнього; визнання істотної парадоксальності культурного досвіду дозволяє виявити нові його аспекти. За даними матеріалами видана монографія «Парадоксальність естетичного в українській культурі XVII-XVIII століть».

Запровадження нових зразків інтерпретації текстів, творів образотворчого мистецтва, дозволило виділити в бароковій культурі, як історичній системі, три топологічні моделі способів існування іманентних історичній добі. На основі дослідження своєрідності українського культурно-історичного досвіду виділені специфічні структури – соціальні (динаміка еліт і сфер соціальної активності), культурні (взаємодія різних моделей існування), екзистенційні (співвідношення наявного і жаданого), які виявляють динаміку культурного процесу. Застосовані нові підходи трактування основних вимірів людського буття: сакральне – профанне, публічне – приватне, ідентичність – комунікація, норма – виняток, які фактично розкривають інфраструктуру життєвого світу людини і в якому національний культурно-історичний досвід практично не досліджений. Здійснення подібного аналізу, принаймні до окремих культурних періодів і феноменів знайшло відображення у цілому ряді наукових статей у фахових виданнях.

На основі результатів проведеного дослідження у Полтавському державному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка на історичному факультеті було введено нову спеціальність «історія та суспільствознавство», започатковано нові спецкурси «Громадянське суспільство в Україні: соціальні тенденції та чинники становлення» та «Архетип сім'ї у контексті комунікативних відносин: гендерні стратегії».

Новітній етап в історії кафедри розпочався у 2004 році. Тоді вона, існуючи з 1924 року як загальноуніверситетська, забезпечуючи викла-

#### Викладачі кафедри філософії 1990-2000-их рр.



В. О. Пащенко



О. Ф. Ніколаєнко



І. А. Бондаревська



С. В. Куцепал

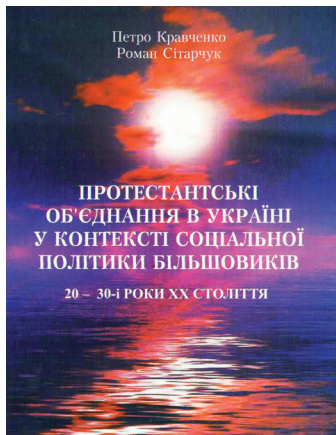


дання на усіх факультетах таких основних курсів: «Філософія», «Актуальні проблеми релігієзнавства», «Культурологія», «Етика», «Історія філософії», «Естетика» та «Логіка», увійшла до складу історичного факультету, оскільки тут було відкрито спеціалізацію «суспільствознавство».

У цьому ж році на кафедрі була відкрита постійно діюча аспірантура зі спеціальності 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії. Результатом діяльності аспірантури є підготовка і успішний захист 7 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук.

У 2005 році науковий потенціал кафедри зріс ще більше, оскільки були захищені дві докторські дисертації: С. В. Куцепал на тему «Онтологія в сучасній французькій філософії», І. А. Бондаревською на тему «Своєрідність естетичного в українській культурі XVII-XVIII ст.». С. В. Куцепал повернулася до рідного університету і у 2006 році отримала вчене звання «професор», нині – завідувач кафедри соціально-економічних навчальних дисциплін Полтавського юридичного інституту Національного університету імені Ярослава Мудрого, а І. А. Бондаревська поповнила викладацькі ряди Національного університету «Києво-Могилянська академія».

У цьому ж році професор П. А. Кравченко (у співавторстві з доцентом Р.А. Сітарчуком) опублікував монографію «Протестантські об'єднання в Україні в контексті соціальної політики більшовиків (20-30 роки ХХ століття)» (Полтава: АСМІ, 2005).



Титульний аркуш монографії  
П.А. Кравченка та Р.А. Сітарчука  
«Протестантські об'єднання в  
Україні в контексті соціальної  
політики більшовиків  
(20-30 роки ХХ століття)»

У 2006 році згідно з Указом Президента України В.А. Ющенко № 22/2006 від 20 січня 2006 року «Про відзначення державними нагородами України працівників підприємств, установ та організацій Полтавської області» завідувачеві кафедри філософії професору П.А. Кравченкові було присвоєне почесне звання «Заслужений працівник освіти України».

З цього ж року викладачі кафедри починають працювати за кредитно-модульною системою контролю знань студентів. Найбільшу роль у цьому процесі відіграла відповідальна за методичну роботу кафедри доцент Н.І. Головіна, яка постійно надає кваліфіковану допомогу

викладачам кафедри при розробці комплексного методичного забезпечення дисциплін, які стали необхідністю в нових умовах.

Протягом 2008 року викладачі кафедри опублікували 69 одиниць друкованої продукції загальним обсягом 59,1 друкованих аркуші. Основним здобутком на науковій ниві у цьому році стало видання професором П. А. Кравченком (у співавторстві з доцентом І. І. Діптан) навчального посібника «Українське козацтво: соціально-історичний нарис: у 2 ч.; ч.1: посіб. [для студ., аспір., учителів історії] (Полтава: АСМІ, 2008). Окрім того викладачами було опубліковано 3 методичні рекомендації з курсів «Філософія», «Філософія. Логіка», «Вступ до гендерної теорії» (професор П.А. Кравченко, доцент Л.А. Усанова), 19 статей в центральних журналах, 7 статей у фахових виданнях, 30 матеріалів та тез конференцій, виданих в Україні. Протягом року викладачі кафедри взяли участь у 45 конференціях (25 з яких відбулися поза межами університету, 20 – в ПДПУ імені В.Г. Короленка), серед яких 15 – міжнародні, 29 – Всеукраїнські, 1 – регіональна.

Протягом 2009 року викладачі кафедри філософії опублікували 88 одиниць друкованої продукції загальним обсягом 57,2 друкованих аркуші. Серед досягнень кафедри у цьому році стало опублікування доцентом А.П. Шибітченко (у співавторстві з Н.А. Андросовою, В.І. Ростовською, О.В. Савельєвою) робочих зошитів для учнів 5 та 6 класу загальноосвітніх навчальних закладів з курсу «Етика» (Харків: Друкарня ДП ХМЗ «ФЕД», 2009) (з грифом МОН України), а також видання методичних рекомендацій з курсу «Філософія» (професор



Титульний аркуш робочого зошита з етики для учнів 5 класу

П.А. Кравченко, доцент Л.А. Усанова), 3 статей в центральних журналах, 14 статей у фахових виданнях, 32 матеріалів та тез конференцій, виданих в Україні. Протягом року викладачі кафедри взяли участь у 58 конференціях (32 з яких відбулися поза межами університету, 26 – в ПДПУ імені В.Г.Короленка), серед яких 34 – міжнародні, 24 – Всеукраїнські.

Протягом 2010 року викладачі кафедри філософії опублікували 49 одиниць друкованої продукції загальним обсягом 46,6 друкованих аркуші. Основним здобутком на науковій ниві у цьому році стало видання професором П.А. Кравченком (у співавторстві з доцентом І.І. Діптан) навчального посібника гри-



Випусник аспірантури  
2011 року Я. Є. Блоха

фом МОН «Українське козацтво: соціально-історичний нарис. У 2-х частинах. – Ч.ІІ» (Полтава: ТОВ АСМІ, 2010) (Лист МОН України № 14/18.1 – 2136 від 30 листопада 2007 року). Окрім того викладачами кафедри було опубліковано 6 статей у центральних журналах, 17 статей у фахових виданнях, 25 матеріалів та тез конференцій, виданих в Україні. За 2010 рік викладачі кафедри взяли участь у 41 конференції (13 з яких відбулися поза межами Полтави).

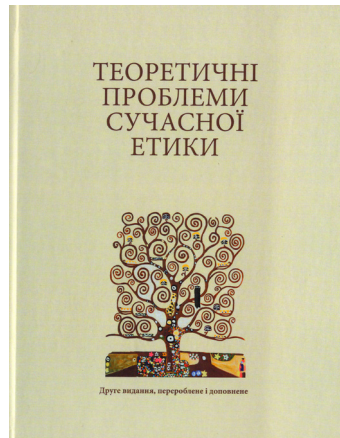
У 2010 році випускники аспірантури кафедри захистили 2 кандидатські дисертації: Г. В. Радіонова «Тоталлогічний вимір феномену гри» (науковий керівник – професор С. В. Куцепал) і Т. О. Бондар

«Категорія «блага» в процесі еволюції соціальних утопій» (науковий керівник – професор П.А. Кравченко).

Протягом 2011 року викладачі кафедри опублікували 74 одиниці друкованої продукції загальним обсягом 43,4 друкованих аркуші. Серед них: 5 статей в центральних журналах, 7 статей у фахових виданнях, 43 матеріалів та тез конференцій, виданих в Україні, 7 методичних рекомендацій, 6 публікацій в інших виданнях. За 2011 рік викладачі кафедри взяли участь у 27 конференціях (18 з яких відбулися поза межами Полтави).

Кадровий склад кафедри у 2011 році поповнив випускник аспірантури Я. Є. Блоха.

Протягом 2012 року викладачі кафедри опублікували 45 одиниць видавничої продукції загальним обсягом 40,6 д.а. Зокрема, професором П. А. Кравченком (у співавторстві з А. М. Єрмоленком, Г. Д. Ємельяненком, М.М. Кисельовим, Я.В. Любимим, В. А. Малаховим, К. Ю. Райдою, С.Л. Шевченком) було опубліковано навчальний посібник з грифом МОНМС України «Теоретичні проблеми сучасної етики» (Полтава: Пол-



Титульний аркуш навчального посібника з грифом МОНМС України «Теоретичні проблеми сучасної етики»

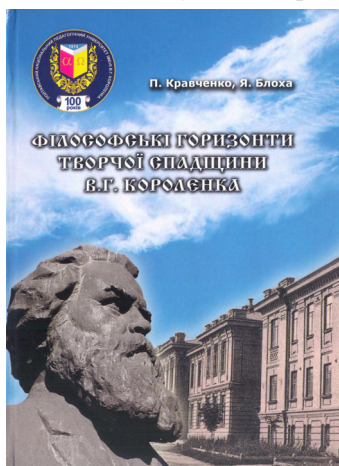
тавський літератор, 2012); доцентом Л.А. Усановою (у співавторстві з доцентом І. В. Усановим) було опубліковано статтю «Человек за чертой человечности» у «Вестнику Бакинского славянского университета. Сборник научных статей «Ученые записки». Крім цього викладачами було опубліковано 11 статей у фахових виданнях, 20 матеріалів та тез конференцій, виданих в Україні, 5 методичних рекомендацій, 8 публікацій в інших виданнях. За 2012 рік викладачі кафедри взяли участь у 47 конференціях (22 з яких відбулися поза межами Полтави).

У цьому ж році випускницею аспірантури В.Ю. Вощенко була захищена кандидатська дисертація «Рефлексія концептів «азійський спосіб виробництва» К. Маркса і «цивілізація» А. Тойнбі в історико-філософському контексті» (науковий керівник – професор П.А. Кравченко).

Протягом 2013 року викладачі кафедри опублікували 65 одиниць видавничої продукції загальним обсягом 70,5 д.а. З них 12 статей у фахових виданнях, 3 матеріали та тези конференцій у зарубіжних виданнях, 28 матеріалів та тез конференцій, виданих в Україні, 8 методичних рекомендацій, 6 навчальних програм, 8 публікацій в інших виданнях.

Випускниками аспірантури Я.Є. Блохою та І.М. Руденком були успішно захищені кандидатські дисертації «Аксіологічні аспекти творчої спадщини В. Г. Короленка (історико-філософський контекст)» та «Інновації у суспільному житті: природа і функціональний потенціал» (науковий керівник – професор П. А. Кравченко).

Крім цього у 2013 році асистент Я. Є. Блоха взяв участь у роботі 3 конференцій за межами України: 2-й міжнародної науково-практичної конференції «Филология и культурология: современные проблемы и перспективы развития» (г. Москва, 28 февраля 2013 г.); Общероссийской научно-практической дистанционной конференции с международным участием «Интеллектуальный потенциал российской науки и стран СНГ» (г. Смоленск, 26 мая 2013 г.); Международной научно-практической конференция, посвященной 160-летию юбилею В.Г. Короленко «Наука, просвещение, искусство провинции в социокультурном пространстве: Девятое Короленковские чтения» (г. Глазов, 28 октября 2013 г.).



Титульний аркуш монографії  
П. А. Кравченка та Я. Є. Блохи  
«Філософські горизонти творчої  
спадщини В. Г. Короленка»

Основним здобутком на науковій ниві на початку 2014 року став випуск професором П.А. Кравченком та доцентом кафедри Я.С. Блохою монографії «Філософські горизонти творчої спадщини В.Г. Короленка» (Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2014).

На сьогодні на кафедрі філософії сформувався потужний кадровий потенціал, а кафедра стала одним з провідних наукових та освітніх центрів в Україні.

Осердям наукової діяльності на кафедрі є наукова школа «Вітчизняний культурно-історичний досвід у процесі формування громадянського суспільства», керівництво якою з 1998 року здійснює доктор філософських наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік Української Академії політичних наук П.А. Кравченко. Головними напрямками наукового дослідження школи є розкриття культурно-історичної детермінації розвитку людського потенціалу в процесі формування громадянського суспільства і правової держави в Україні; означення стратегії українського державотворення через реконструкцію вітчизняного культурно-історичного досвіду та його залучення до структури української державотворчої концепції. За період існування школи її членами було опубліковано 336 наукових праць, з них монографій – 14, захищено 3 докторські й 10 кандидатських дисертацій.

Так, за новітній період історії кафедри (2004-2014 рр.) її викладачами було підготовлено і опубліковано 600 наукових праць загальним обсягом понад 250 друкованих аркушів, що є свідченням високого наукового та методичного рівня викладачів кафедри. Зокрема, завідувач кафедри П. А. Кравченко за 2006-2013 роки за підсумками науково-дослідної роботи неодмінно посідає місце у першій п'ятірці серед понад 400 викладачів університету.

Основні результати діяльності кафедри відображені у монографіях, публікаціях, а також матеріалах наукових конференцій. За період з 1992 по 2014 роки кафедрою проведено 1 міжнародна, 9 Всеукраїнських та 5 міжвузівських науково-практичних та теоретичних конференцій та семінарів, предметом розгляду яких стали кардинальні проблеми сучасної вищої освіти у гносеологічному та аксіологічному аспектах, якість підготовки фахівців як пріоритетна мета освітнього процесу, формування національних та загальнолюдських цінностей засобами освіти, міжнародні співпраця й інтеграція в сфері освіти та інші актуальні проблеми розвитку сучасної філософії.

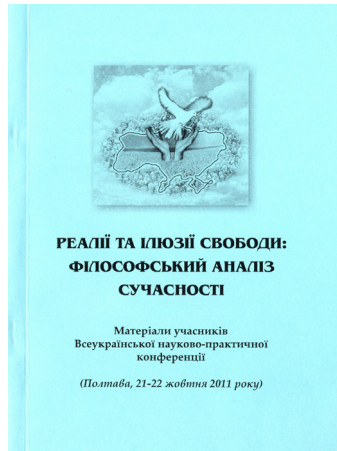
Серед останніх конференцій, проведених кафедрою, виокремимо Всеукраїнську науково-теоретичну конференцію «Ірраціональне підґрунтя раціональності», яка відбулася 14 травня 2009 року, та

науково-практичну конференцію «Реалії та ілюзії свободи: філософський аналіз сучасності», яка відбулася 21-22 жовтня 2011 року. У роботі вказаних конференцій взяли участь більш ніж двісті науковців з провідних закладів освіти і науки України, у тому числі: Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київського національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Львівського національного університету імені Івана Франка та інших навчальних і наукових закладів з Києва, Харкова, Дніпропетровська, Чернівців, Запоріжжя, Луганська та Полтави, серед яких 32 докторів та близько 130 кандидатів наук.

За останній час значно зріс методичний рівень кафедри, викладачі розробили навчально-методичне забезпечення усіх дисциплін, які ними викладаються. Особливо відзначаємо в цьому напрямку роботу професора П.А. Кравченка, доцентів Л.А. Усанової, Н.І. Головіної, А.П. Шебітченко.

Зокрема, у 2002 році опубліковано програма та плани семінарських занять для магістрів з курсу «Філософія», у 2003 р. – програма курсу, теми лекційних і семінарських занять з курсу «Логіка», методичні рекомендації до самостійної роботи з курсу «Логіка», у 2004 році – методичні рекомендації для студентів заочного відділення з курсу «Актуальні проблеми релігієзнавства», у 2005 році – програма, плани семінарських занять та теми для самостійної роботи з курсу «Історія філософії», у 2008 році – програма курсу, тематика контрольних робіт та методичні рекомендації для студентів заочної форми навчання усіх спеціальностей з курсу «Філософія», навчально-методичні матеріали та рекомендації для студентів II курсу з курсу «Філософія. Логіка» та програма курсу та навчально-методичні матеріали до спецкурсу «Вступ до гендерної теорії», 2009-2014 роках – навчально-методичні матеріали та рекомендації для студентів усіх напрямів підготовки педагогічного університету з курсу «Етика та естетика».

Викладачі кафедри не лише постійно підвищують свій методичний і науковий рівень, а й керують науково-дослідною роботою студентів та аспірантів.



Титульний аркуш матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Реалії та ілюзії свободи: філософський аналіз сучасності»

Керівництво аспірантами здійснює доктор філософських наук, професор П. А. Кравченко. Протягом усього періоду існування аспірантури зі спеціальності 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії в ній навчалося 19 осіб; на червень 2014 року в аспірантурі навчаються 3 аспіранти денної форми навчання.

Аспірант Я.Є. Блоха у 2007 році став лауреатом щорічної міської премії імені Володимира Короленка у номінації «для студентської та творчої молоді» – за активну участь у громадському та культурному житті міста, а у 2008 році став переможцем III етапу Всеукраїнського просвітницько-патріотичного конкурсу «вчинених дій» «Голодомор 1932-1933 років. Пам'ять народу» (науковий керівник – професор П.А. Кравченко).



У 2013 році наукова робота аспіранта Т.С. Литвина «Голодомор 1932-1933 рр. на Глобинщині та Решетилівщині» відзначена дипломом I ступеня у групі аспірантські наукові роботи в Конкурсі наукових аспірантських і студентських робіт з тематики Голодомору з нагоди 80 роковин (науковий керівник – асистент Я.Є. Блоха).

У жовтні 2013 року Т.С. Литвин взяв участь у Міжнародній науковій конференції «Опозиція як категорія культури», яка відбулася у Люблінському університеті Марії Склодовської-Кюрі, з доповіддю: «Бінарне мислення і аналіз соціокультурних процесів у постсучасності» і отримав відповідний сертифікат (науковий керівник – професор П.А. Кравченко).

Викладачі кафедри керують науково-дослідною роботою студентів. Найактивнішими серед них є професор П.А. Кравченко, доценти Л.А. Усанова, А.П. Шибітченко, Я.Є. Блоха. На кафедрі працюють 7 проблемних груп: «Проблеми сучасного державотворення в Україні» (керівник – професор П.А. Кравченко (7 осіб)); «Проблеми комунікації» (керівник – доцент В.М. Вакуліна (4 особи)); «Філософсько-теоретичні проблеми культури» (керівник – доцент Н.І. Головіна (7 осіб)); «Актуальні проблеми сучасності» (керівник – доцент Л.А. Усанова (6 осіб)); «Проблеми моральної свідомості в сучасному суспільстві» (керівник – доцент А.П. Шибітченко (9 осіб)); «Розробка філософських ідей представниками української діаспори» (керівник – старший

викладач Д.І. Слободянюк (4 особи); «Культура як засіб формування свідомості сучасної молоді» (керівник – асистент О.Д. Сіпіна (3 особи), члени яких у 2004-2014 роках підготували понад 120 наукових публікацій.

Одним з пріоритетних напрямків наукової роботи студентів є їх участь у Всеукраїнських студентських олімпіадах та конкурсах студентських наукових робіт з філософії та релігієзнавства. Так, у травні 2006 року студент II курсу психолого-педагогічного факультету С.С.Лубін та студент IV курсу історичного факультету Я.Є. Блоха взяли участь у I Всеукраїнській студентській олімпіади з дисципліни



«Філософія. Релігієзнавство», яка відбувалася у м. Острозі (керівник – професор П.А. Кравченко). За її підсумками Я.Є. Блоха зайняв III місце серед студентів теологічних та філософських факультетів провідних вузів України.

У 2008 році студенти історичного факультету І. В. Загребельний та І. М. Руденко взяли участь у II Всеукраїнській студентській олімпіади з дисципліни «Філософія. Релігієзнавство», яка відбувалася у м. Донецьку (керівник – професор П.А. Кравченко). За її результатами студент історичного факультету (групи ІС-31) І. В. Загребельний зайняв II місце, а команда Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка зайняла I місце серед 25 вузів.

У 2012 році наукова робота студенток V курсу А. О. Сень та О. С. Сулими «Археологія симулякрів» відзначена дипломом II ступеня (наукові керівники – професор П.А. Кравченко, доцент В.М. Вакуліна)

Викладачі кафедри (професор П.А. Кравченко, доценти Л.А. Усанова та В.М. Вакуліна) також забезпечують проведення кандидатських екзаменів з філософії та екзаменів з філософії при вступі до аспірантури. Надаються науково-теоретичні консультації пошукачам по написанню рефератів з філософії і перед складанням кандидатських екзаменів з філософії. Зокрема, професор П.А. Кравченко читає курс лекцій з філософії для аспірантів та пошукачів.

Кафедра філософії активно співпрацює з провідними науковими установами України та зарубіжними навчальними закладами.





Найбільш тісно викладачі кафедри співпрацюють з відділами соціальної філософії та філософської антропології Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, кафедрами історії філософії та теорії філософії Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, кафедрою історії філософії Національного університету імені Тараса Шевченка, кафедрою соціальної філософії та філософії історії Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Так, спільно з Інститутом філософії імені Г.С. Сковороди НАН України кафедра випускає науково-теоретичний часопис «Філософські обрії». За період з 1999 по 2014 роки випущено 30 номерів журналу, який з 2000 року входить до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук у галузі «Філософські науки» (головні редактори – професор А. М. Колонний та професор П. А. Кравченко).

Постійні зв'язки з різними науковими закладами зарубіжжя підтримує професор П.А. Кравченко. Зокрема, він налагодив тісну співпрацю із Зеленогурським університетом (м. Зелена Гура, Польща), Башкірським державним університетом (м. Уфа, Російська федерація), Гуманітарною академією імені Олександра Гіетстора (факультет історії) (м. Пулпук, Польща) з питань сприяння публікуванню матеріалів, поданих науковцями обох сторін, у збірниках наукових праць факультетів чи окремими виданнями та спільного проведення наукових конференцій, симпозіумів, тематичних столів по узгодженій сторонами тематики.

25 листопада 2013 року кафедрою було укладено договір про співпрацю з Вищою школою європейських та регіональних досліджень (м. Чеське Будейовице, Чеська Республіка). Серед напрямів співпраці договором визначені такі: дослідження з наукових проблем філософських, гуманітарних і суспільних наук, що становлять взаємний інтерес; експертиза науково-дослідних робіт, науково-технічної продукції, рецензування наукових статей, монографій; організація і проведення спільних наукових конференцій, симпозіумів, семінарів, виставок, нарад тощо; підготовка та видавництво підручників, навчальних посібників, наукових монографій та періодичних видань; поширення



Завідувач кафедри філософії,  
доктор філософських наук, про-  
фесор П. А. Кравченко



Колектив кафедри філософії (фото 2012 року)

результатів наукових досліджень серед широкої наукової громадськості міжнародного співтовариства.

На червень 2014 року на кафедрі працює 10 штатних викладачів кафедри (з них – 1 – доктор наук, професор Петро Анатолійович Кравченко – автор понад 350 наукових праць, найбільш вагомим серед яких є 15 монографій та 9 навчальних посібників для учнів та студентів; 5 – кандидатів філософських наук, доцентів: Вікторія Миколаївна Вакуліна, Наталія Ігорівна Головіна, Юрій Юрійович Пономарьов, Людмила Анатоліївна Усанова, Антоніна Петрівна Шебітченко, 1 – кандидат філософських наук, доцент кафедри Ярослав Євгенійович Блоха (заступник завідувача кафедри), кандидат філософських наук, старший викладач Сергій Миколайович Москаленко, старший викладач Дмитро Іванович Слободянюк, асистент Олена Дмитрівна Сіпіна), які на високому професійному рівні забезпечують на усіх факультетах університету викладання більше 40 навчальних дисциплін з курсів: «Філософія», «Історія філософії», «Логіка», «Логіка і методи логічного аналізу тексту», «Релігієзнавство», «Етика», «Естетика», «Етика та естетика», «Історія науки і техніки», «Методика викладання предмету «Людина і світ», «Практична та комунікативна філософія», «Соціальна філософія», «Цінності європейських цивілізацій», «Громадянське суспільство в Україні», «Теоретичні і філософські проблеми культури», «Соціальна антропологія» тощо. Обов'язки старшого лаборанта понад 20 років сумлінно виконує Валентина Валентинівна Батеко.

**Викладачі кафедри філософії (2014 рік)**



**В. М. Вакуліна**



**Н. І. Головіна**



**Ю. Ю. Пономарьов**



**Л. А. Усанова**



**А. П. Шebітченко**



**Я. Є. Блоха**



**С. М. Москаленко**



**Д. І. Слободянюк**



**О. Д. Сіпіна**



**В. В. Батєко**

